

Licet sit animus perseverans, et spiritus victor annorum, totius tamen corporis ruinam passus excubias ordinis celebrare non possum. Provideat sibi discretio vestra pastorem, qui præcedat vos in via Dei, et veluti columna luminis in nocte offensionis dirigat gressus vestros. Navis sine remige commissa ventis, non enavigare ad portum, sed illidi scopulis, et mediis insepeliri fluctibus consuevit. Castrensium militiæ multitudo, nisi ducis legibus infermetur, præsentia muniatur, firmetur auxilio, sævas circumfremens hostium manus incurrit: Ecclesia viduata rectore, dum non habet oculum providentiæ, quo regatur, foveam præcipitationis offendit. » Cum hæc et similia venerabilis senex Aymardus in virtute spiri-

tus loqueretur, et ad ejus vultum et verba circum-sedentium mentes et oculi raperentur, adjecit: « Vobis quidem incumbit electio, et vestrum erat communi providentiæ præfuisse pastorem. Sed quoniam in nostræ discretionis judicio vestri quoque posuistis arbitrii libertatem, de Domini misericordia pie præsumens, hortor atque commoneo ut fratrem Maigilum in custodiam gregis Domini substituat vigilem et rectorem. » Quo facto ipsum ab episcopo Cabilonensi nomine Holdebadò ordinari rogavit. Et deinde post resignationem vixit gloriosus Aymardus novem annis in Cluniaco, et ibi obiit anno 953, iii Nonas Octob., jacetque in prædicta veteri ecclesia retro altare beatæ Mariæ.

SANCTI AYMARDI CHARTULARIUM.

(Apud D. Marrier, *Bibliotheca Cluniacensis*, ex chartario Cluniacensi.)

I.

Privilegium domni Agapeti papæ domno Aymardo concessum.

(Vide inter epistolas et privilegia Agapeti II, hujus nostræ Patrologiæ tom. CXXXIII.)

II.

Præceptum Ludovici regis Francorum de sancto Joanne Matisconensi.

(Anno 946.)

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, Ludovicus divina ordinante providentiæ rex.

Si enim precibus servorum Dei, pro sanctæ Dei Ecclesiæ, et eorum utilitatibus assensum præbemus, regalem procul dubio exercemus dignitatem, et hoc imposterum jure firmissimo mansurum esse volumus. Idcirco noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium et nostrorum, præsentium scilicet ac futurorum industria, quia adierunt nostri principes, Hugo videlicet dux Francorum, et alter Hugo dux Burgundionum, necnon et Lctaldus comes, nostram regiam serenitatem deprecantes, quatenus Cluniaco monasterio in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli consecrato, quasdam res concederemus per regale præceptum, ecclesiam videlicet in honore sancti Joannis dedicatam in suburbio Matisconensi situatam, cum omnibus rebus ad eandem ecclesiam pertinentibus, villam etiam ejus, Hosam, Malorem, Exboscum, et villam Senosanam cum terris, pratis, silvis, aquis majoribus, rivis minoribus, vivariis, stagnis, fossis, et portu de supra jam dicta Hosa, et aliis portis, cum pascuis, exitibus, et regressibus, et omnibus adjacentis et universis piscariis, quæsitum et inquirendum, et cum Arnulfo et uxore sua et filiis et filiabus eorum, seu omnibus servis et ancillis vel infantibus ad supradictas res aspicientibus, seu alodiis eorum foris et intus ubi-

Bunque dispersis, excepto tertio tractu de Hosa, quod pertinet ad S. Vincentium. Sit..... etiam de Davaiaco cum uxore sua, filiis et filiabus, cum universis alodiis et rebus suis, et omnia quæ in dicto comitatu tenet: quod tam pro amore beatorum apostolorum Petri et Pauli, quam etiam pro statu regni nostri simul et Principum nostrorum, ac omnium fidelium Christianorum salute voluntarie fecimus, eorumque piæ et devotæ petitioni libenter annuimus. Præcipientes ergo jubemus, ut deinceps per hanc nostram auctoritatem jure firmissimo prædicti Christi testes, beatus Petrus et Paulus, vel abbas eorum, seu monachi eisdem ipsis Christi apostolis servientes teneant atque possideant, et quidquid exinde facere vel judicare voluerint, libero non omnibus perfruantur arbitrio faciendi quidquid elegerint. Et ut hæc nostra auctoritas firmior habeatur, et per futura tempora melius conservetur, de annulo nostro subter jussimus sigillari.

Signum Ludovici Regis.

Rorigus cancellarius ad vicem Acardi recognovit.

Actum Capriniaco villa Kal., Jul. anno xi regni Ludovici regis, quando etiam Franciam recuperavit.

III.

Charta ejusdem regis, de Tusiaco.

(Anno 946.)

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Ludovicus divina propitiante clementia rex.

Si enim precibus servorum Dei pro sanctæ Dei Ecclesiæ statu, necnon et eorum utilitatibus, assensum præbemus; regiam in omnibus conservamus dignitatem: et hoc imposterum jure firmissimo, et inviolabiliter fore permansurum decernimus. Idcirco sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque noverit industria, præsentium scilicet et futurorum, quoniam

illustrissimi principes regni nostri, Hugo videlicet A dux Francorum, et alter Hugo dux Burgundionum, et Letaldus comes, nostræ Regiæ serenitatis adierunt excellentiam, deprecantes quatenus Cluniaco monasterio in honore beatorum Petri et Pauli apostolorum consecrato, quandam villulam de ratione vicecomitatus Lugdunensis per regale concederemus præceptum. Est vero ipsa villa sita in eodem pago Lugdunensi super Ararim fluvium, quam cum omnibus rebus ad eam pertinentibus donamus, vineis scilicet et campis, terris, pratis, silvis, aquis, aquarumque decursibus majoribus, et rivis minoribus, vivariis, stagnis, fossis, et portu, cum exitibus et regressibus, cum pascuis et omnibus adjacentiis, et universis piscatoribus et piscatoriis, ceu omnibus servis et ancillis, vel colonis, cum infantibus suis, et omni agnatione eorum, quæsitum et inquirendum, totum et ad integrum cedo atque transfundo pro Dei amore, et beatorum apostolorum ejus, pro statu et stabilitate regni nostri, simul et principum nostrorum, atque omnium Christi fidelium, vivorum scilicet ac defunctorum salute. Præcipientes ergo jubemus, ut deinceps per hanc nostræ sublimitatis auctoritatem jure firmissimo, prædicti Dei iudices, beati videlicet Petrus et Paulus, vel abbates et rectores præfati cœnobii eorum, seu etiam monasterii ejusdem, Christi apostolis servientes, teneant atque possideant, et quidquid exinde facere vel judicare voluerint, liberum in omnibus potiantur arbitrium ordinandi et faciendi quidquid elegerint. Et ut hæc nostræ celsitudinis auctoritas firmior habeatur, et per ventura tempora melius conservetur, de annulo nostro subter sigillari duximus.

Signum Ludovici regis.

Rogierus cancellarius ad vicem Acardi recognovit.

Actum Capriniaco villa; Kal. Julii, anno xi regni Ludovici regis, quando etiam Franciam recuperavit.

IV.

Præceptum ejusdem regis de Cariloco, et reg. auu., et Ecclesia beati Martini Turonensi pertinente, in suburbio Matisconensi sita.

(Anno 946.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Ludovicus divina propitiante clementia Francorum rex.

Si enim precibus servorum Dei pro sanctæ Dei Ecclesiæ statu, necnon et eorum utilitatibus assensum præbemus, regiam procul dubio conservamus dignitatem, et hoc in posterum jure firmissimo et inviolabili mansurum fore decernimus. Igitur omnium universalis sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorum que fidelium noverit industria, præsentium scilicet ac futurorum, quoniam inelytissimi principes regni nostri, Hugo videlicet dux Francorum, et alter Hugo, dux Burgundionum, necnon et Leucaldus [Letaldus] comes nostræ regis serenitatis adierunt excellentiam, deprecantes quatenus Cluniaco monasterio,

in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli consecrato, quoddam monasterium in honore S. Stephani consecratum, quod cognominatur Carilocus, et cellam sibi pertinentem Regniacum in veneratione S. Martini dedicatam per regale concederemus præceptum: ecclesiam etiam de ratione beati Martini Turonensis pertinentem in suburbio Matisconensi sitam. Hæc vero loca superius denominata in pago Matisconensi sita cum omnibus rebus sibi pertinentibus, ecclesiis videlicet, villis, mancipiis utriusque sexus, vineis, campis, pratis, silvis, aquis, aquarumque decursibus cum omni integritate concedimus. Quod tam pro divino amore, et beatorum apostolorum, vel pro nobis, quam etiam pro statu regni nostri, similiter et principum nostrorum, atque pro omnium Christi fidelium, voluntarie fecimus, eorumque piæ et devotæ petitioni libenter annuimus. Præcipientes ergo jubemus, ut deinceps præfatas res per hanc nostram auctoritatem jure firmissimo, prædicti testes Christi, Petrus et Paulus, vel abbas eorum, seu monachi eisdem Christi apostolis servientes, teneant atque possideant; et quidquid exinde facere vel judicare voluerint, libero in omnibus perfruantur arbitrio faciendi quidquid elegerint. Ut autem hæc nostræ sublimitatis auctoritas firmior habeatur, et per futura tempora melius conservetur, de annulo nostro subter jussimus sigillari.

Signum Ludovici regis

Rorigus cancellarius ad vicem Acardi recognovit.

Actum Capriniaco villa Kal. Julii, anno xi regni Ludovici regis, quando etiam Franciam recuperavit.

V.

Præceptum ejusdem regis de confirmatione Affredi.
(Anno 950.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Ludovicus divina propitiante misericordia Francorum rex.

Si divinis cultibus operam dantes, Ecclesiam Dei ad summum sacre religionis statum sustollere conamur, regio more, ac progenitorum nostrorum privilegiis innitimur. Quocirca omnium sanctæ Dei Ecclesiæ tam præsentium, quam futurorum fidelium noverit solertia, quoniam nostram adiens præsentiam Stephanus Arvernorum venerabilis episcopus, reverenter expetiit, quatenus quasdam res, quas Aefredus quondam comes ex suæ proprietatis jure in pago Arvernensi, ob animæ suæ remedium, ac parentum suorum, Deo et sanctis ejus contulerat, pro regula sancti Benedicti inibi construenda, Cluniacensi monasterio ac abbati ipsius, nostræ regalitatis præcepto easdem res confirmare dignaremur, quod et fecimus. Unde hoc nostræ altitudinis decretum fieri, ac Aymardo abbati prædicti monasterii dare præcepimus, id est, per quod præfatas res cum omni integritate, quemadmodum in charta prælibati comitis Aefredi continetur, isdem abbas, atque successores ejus, perpetualiter, nemine inquietante, possideant. Et ut hoc nostræ auctoritatis emolu-

mentum per succedentia temporum curricula inviolabiliter conservetur, manu propria eum subtus firmantes, annuli impressione nostri insigniri iussimus.

Signum Domini Ludovici gloriosissimi regis.

A Odylo notarius ad vicem Altaldi archiepiscopi legit et subnotavit.

Actum Polliaco villa super Ligerim, iii Nonas Febr. indict. vi, anno autem xv regnante Ludovico rege glorioso.

ELECTIO S. MAIOLI IN ABBATEM CLUNIACENSEM

Vivente Haymardo itidem abbat

(Anno Christi 954.)

Ordine divinæ dispensationis cum primum sacris legibus a patriarchis et prophetis, tum etiam humanis consulibus et regibus motus populorum comprimeretur, post tempore incarnati Verbi ignea rhomphaea in ostio paradisi fonte lateris Christi extincta, ut regnum Dei violentius raperetur, cœpit status Ecclesiarum ab apostolicis viris piis moribus informari, et demum a sacris viris et abbatibus in subditorum mentibus regularis ordo disponi, ut per eam currentibus facilis cœlestis patriæ videretur ascensus. Sicque fit, ut quanto quis per exempla pietatis paterno cultu se ad excelsa erigens processerit, et subditis ad cœlestia sequendi ducatum præbuerit, tanto a remuneratore Domino multiplex mercedis et filiationis fenus percipiet. Et quoniam ad prælatos respicit quidquid a subditis delinquitur, exemplum pravæ vitæ, et negligentiam subditorum, sententia divini examinis ignis gehennæ inexhaustus vindicat.

Quapropter ego Haymardus, sancti Petri Cluniacensis cœnobii abbas indignus, præsentibus atque futuris omnibus generatim notum esse volo, quia hæc et hujuscemodi mente pertractans, ætate defatigatus, officiis quoque corporis imminutus, dum minus me pastorali cura idoneum persentisco, beati Benedicti capitulatim [f., capituli] de constituendo abbate sollicitudine præmonitus (*Regulæ* cap. 64), cum omnibus fratribus meis, filiis et conservis, beati quidem Petri pridem clericum fratrem ac filium monachis Maiolum religiosum eligimus et abbatem esse decernimus, ne insolentia nostræ infirmitatis ordo deterescat, et repulsam in aliquo patiat, Domino propitio semper ad meliora provehendus, et ne technam alicujus excusationis prætendat (nam

sicut quis indigne ad regimen incautus aspirat, ita si quis dignus refugit, merito constringendus habetur), concilium episcoporum et abbatum adhibuimus. Et sicut Cluniacense monasterium Domino auctore a Guillelmo duce fundatum, nomine principis apostolorum sacratum, privilegiis Romanæ sedis insignitum, regalibus præceptis confirmatum, a reverendis quoque abbatibus domno Bernone et Odone ordinatum constat, ita cum omnibus abbatibus, locis et cellis ubi ubi eorum vel nostro tempore acquisitis, prædicto fratri ordinandum tradimus, atque tam ad ordinem servandum secundum beatum Benedictum, et instituta Patrum nostrorum, quam ad res disponendas, sub omni integritate, propitia divinitate, vinculis obedientiæ astringimus et abbatem unanimiter omnes proclamamus.

Hujus vero electionis et ordinationis ejus seriem per consultum, ut diximus, primatum comitis, et etiam nostri et advocati Leotoldi litteris sanciri præcipimus, atque regulariter celebratam ordinationem in Christi nomine confirmavimus, a Patribus et fratribus nostris scriptis confirmari præcavi sumus. Acta Cluniacensi cœnobio feliciter. Amen.

Ego Haymardus abbas huic electioni assensum præbui.

Maguboldus sanctæ Maticensis Ecclesiæ episcopus.

Childebodus peccator ipso jubente.

Eilbadus episcopus et monachus ipso jubente.

Rodolphus humilis abbas sancti Petri Cavillonensis.

Richardus humilis abbas.

Et centum triginta duo alii monachi cum eis subsignant.